

İlâç Sorunu

18 Ekim 1969 tarihli Cumhuriyet gazetesinde neşredilmiştir.

Ecz. Süheylâ ULUTAŞ

Türk Eczacılar Birliği
Merkez Heyeti
Genel Sekreteri

Memleketimizde ilâç sanayiinin tarihçesi epeyce eski denilebilecek yıllardan başlamakla beraber İkinci Cihan Savaşından sonra daha ziyade dikkati çekecek bu gibi kuruluşlar, 1954 senesinde yurda girmesine müsaade verilen yabancı sermaye kanunu ile hız kazanmış, yerli ve yabancı sermayeli ilâç endüstrisi gittikçe artan bir yekûnla yurttan ilâcî imal etmeye yönelmiş, her yıl hazırlanan listelerle dışarıdan ithal edilen ilâç miktarı gittikçe düşme kaydetmiş, rekabet halinde olan ilâç piyasası daha güzel ve bol ölçülerde halka ilâç tevziine başlamışlardır. Ancak, sanayide bütün bu ilerlemeler ambalâjlama ve galenik sahalara inhisar etmiş, aslolan ilâcın ham maddesi; plântasyon, iç pazar satışı, fiyat politikası, stok gibi hususlar, fabrika kuruluşu için yeterli seviyede bulunmadığından yurttan yapılma cesaretine de kavuşmamıştır. ilâç sanayiinde ileri gitmiş Batı memleketlerinde de bu ekonomik görüşlerin hâkim olması nedeniyle ham madde imali dünyaca tanınmış birkaç büyük firmanın imalâtıyla dünya piyasası ihtiyacını karşılamaktadır. Daha sonra İtalya ve Doğu Bloku memleketleri bu dev firmaların piyasa hâkimiyetleriyle rekabet edecek birkaç kuruluşu - araştırma masraflarına girişmiyerek - gerçekleştirmiş ve ucuz ham madde imalini temin etmişlerdir.

Esas konu

Bugün bizim için esas konu ister memlekette yapılmış olsun, ister dışardan ithal edilmiş olsun, aslolan ilâçta kullanılacak ham maddenin

kaliteli ve memleket ekonomisine uygun olarak ucuz olması niteliğidir. İlâç sanayiimizin yöneticilerinin bu hususlar üzerinde hepimizden daha hassasiyetle duracaklarından şüphemiz yoktur. Ancak, ucuzun her zaman iyi olmayacağı da tabii olduğuna göre memleket ekonomisi bakımından ucuz ham madde ithali üzerinde ısrar eden devlet yöneticileri gereği kadar da kalite üzerinde titizlik getirecek tedbirleri almak ve tesisleri kurmak gayretini gösterirlerse meseleler kendiliğinden çözüm imkânlarına kavuşacaktır.

Türkiye'ye ithal edilen ham maddelerin bugünkü gümrük kontrollerinde kullanılan cihazlarla kalitesinin tâyini kifayetsiz görülmektedir. Bu şekilde ithal edilmiş ham maddeden imal edilecek ilâç da, kontrol lâboratuvarları tam olmıyan firmalar için üzücü netice getirebilecektir.

İlâç, halk sağlığını yakından alâkadar eden ve en başta gelen bir unsur olması dolayısıyla, mamulü halka tedavi dozunun gerektirdiği vasıfta temin etmekle mükellef bir topluluğuz. Eksiklerimizi her gün biraz daha iyi hissediyor ve yapılması gereken hususları tesbit ediyoruz.

İlâç kontrol lâboratuvarı

Amerika Birleşik Devletlerindeki F.D.A. teşkilâtı gibi, ilâcın kontrolü için devlet tarafından kurulacak bir kontrol lâboratuvarına ihtiyaç vardır. Binası, tesis ve cihazları, teknik elemanlarıyla bu işin finansmanı için gerekli para Sağlık Bakanlığı tarafından hükümetten ve parlâmentodan istenmeli ve en kısa zamanda bu

kuruluş gerçekleştirilmelidir. Piyasaya çıkan ilâçların firmalarında yapılması mecburî olan kontrollerinden başka burada bahsettiğimiz kontrol lâboratuvarında da devlet tarafından kontrolü yapılmalıdır. Şimdiye kadar hükûmetlerin hiçbirisi müteaddit yazılarımıza ve ikazlarımıza rağmen bu konuya fiyat kadar önem verip su yüzüne çıkan bir netice getirememişlerdir. Kanunlarımız ilâç ham maddesinin yurda ithalinden piyasaya arz edilmiş olan müstahzarlara kadar hepsinin devlet kontrolünden geçmesini lüzumlu görmektedir. Ne var ki; devletin bu kontrolü gereği gibi yapacak ne kontrol lâboratuvarı ve ne de ihtisas sahibi müfettişleri bulunmaktadır. Dünyanın en ileri gitmiş ülkelerinde bile imalât hataları olan mallara piyasada rastlanmaktadır. Fakat devletin kurduğu kuruluşlar piyasa kontrolleriyle zaman zaman bu çeşit mamulleri toplattırarak halka intikaline mâni olacak güçtedir. Örneğin, Amerika'da F.D.A.'nın yaptığı piyasa kontrollerinde, isim yapmış büyük firmaların dahi ilâçlarında formüllerindeki maddelerin bazen bulunmadığından veya miktarının azlığından veya gereği şekilde erimeydiğinden dolayı toplattırılmaları kararı alınmıştır. Belçika ve Norveç'te de bu gibi misaller mevcuttur. Hattâ ilâç sanayinin devlet tarafından yürütüldüğü Rusya'da dahi imalât bozuklukları büyük nispette görülmekte ve piyasadaki toplattırılma kararları alınmaktadır. Ancak, güçlü devlet kuruluşları olan Batı ülkelerinde piyasa kontrolleriyle bu tarz ilâçların halka intikali mümkün olduğu kadar azaltılmaktadır.

Ayrıca

Ayrıca, tatbikat ve ilmî çalışmalarla ve yeni analiz metotlarıyla değişen görüşler eskiden alınmış ruhsatların yeniden gözden geçirilmesi zaruretini ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, F.D.A.'nın Mayıs 1969 tari-

hinde neşrettiği raporla tesbit edilen ve antibiyotik - vitamin, antibiyotik - sülfamid v.s. grubu taşıyan ilâçların birbirlerini etkisiz bıraktıkları ilmî görüşü ispatlandığından Amerika'da satışı durdurulan bu gibi ilâçların bizdeki benzer ruhsatlarında da gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Bütün bu ruhsat değişiklikleriyle alâkalı görüşümüz ve ruhsata müsaade veren İlmî Komisyonun uyarılması konusıyla ilgili yazımız Sağlık Bakanlığına bildirilmiştir.

İlâç imalinin ve halka intikalinin devletleştirilmesi konusu basında yer almaktadır. Türkiye'de ilâç yukarıda bahsettiğimiz veçhile imalinden, satışına ve kontrolüne kadar devletin murakabesinde. Bugüne kadar devlet kendisine düşen vazifeleri dahi imkânsızlıklar ve bazen de politik düşüncelerle başaramamış, sadece fiyat konusunu işlemiş fakat meslekî yönden ondan daha önemli saydığımız yukarıdaki hususlarda bir çalışmada güçsüz kalmıştır. Kontrol lâboratuvarının zaruretini kabul ettiği halde finansmanı için gerekecek bütçeyi temin edememiş, ilâç lâboratuvarlarında kanunun öngördüğü kontrol lâboratuvarlarını teftiş edecek ihtisas sahibi müfettişleri istihdam edecek bulguları araştırmamıştır.

İlâç fiyatlarının indirilmesi yolunda siyasi partilerin verdikleri beyanatlar esas ve prensipten yoksun seçim yatırımları olmaktan öteye gitmemiştir. Bilmedikleri husus ilâç fiyatlarının bir sanayi maliyet hesabına ve her zaman halk lehine uygulanan prensiplere göre tekevvün ettirildiğidir. Üzülerek belirtmek isteriz ki, ilâç konusunda fiyat kadar önemli telâkki ettiğimiz diğer hususlar siyasi partiler tarafından tetkik dahi edilmemiştir. Basında çıkan bu nevi yazılardan meslekî yönden duyduğumuz büyük ümit, bundan böyle hükûmetlerin mesleğimizle ilgili yazıları yalnız politik açıdan değil meslek ve halk sağlığı yönünden gereken değerinde incelemeleri olacaktır.